

NAGY LÁSZLÓ TIBOR*

A sportrendezvények néhány biztonsági kérdéséről

Absztrakt

A jelentős sportrendezvények, hazánkban különösen a frekvenciát labdarúgó-mérkőzések, biztonságos lebonyolítása rendkívül kemény munka. A tanulmány e komplex, sokrétű feladat három szegmensét vizsgálja: a sportrendezvények biztonsági kockázat szerinti minősítését, a beléptetés témáját, különösen a ruházátvizsgálásra fókuszálva, valamint a pirotechnikai eszközök stadionokban történő használatát. Célunk a szakmai tapasztalatok elemzése és átadása, a sportbiztonság előmozdítása törvényes eszközök alkalmazásával, a jogsértések megelőzése.

Kulcsszavak: *sportrendészet, sportbiztonság, futballhuliganizmus, pirotechnika*

Abstract

Some security issues regarding sports events

The safe organising of major sports events, especially the frequent football matches in our country, is an extremely serious challenge. The study examines three aspects of this complex, multifaceted task: the classification of sports events according to security risk, the issue of entry with a particular focus on clothing inspection, and controlling the use of pyrotechnic devices in stadiums. Our goal is to analyse and transfer professional experience, to promote sports safety by enforcing existing laws, and to prevent violations of the law.

Keywords: *sports police, sports safety, football hooliganism, pyrotechnics*

* Dr. Nagy László Tibor PhD, osztályvezető, tudományos főmunkatárs, OKRI; a Magyar Labdarúgó Szövetség Biztonsági Bizottságának tagja; a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság legfőbb ügyészégi képviselője. ORCID: 0000-0001-6636-3312.

A sport manapság használatos terminológiája valójában csak a XVIII. században alakult ki Angliában, majd a következő évszázadban terjedt el a kontinentális Európában és a világ más részein. Korábban is létezett versengés (például az ókori olimpiai játékok vagy a középkori lovagjátékok), mozgáskultúra, iskolai testnevelés, ugyanakkor ezek a történelmi példák egyrészt időben megszakítottak voltak, másrészt alapvetően eltérő vonásokkal rendelkeztek a modern sporthoz képest (SÁRKÖZY, 2019: 15). Napjainkra a sport a társadalmi élet meghatározó, népszerű részévé vált, amely iránt hatalmas az érdeklődés. Mindazonáltal e folyamat során újfajta problémák, kihívások is megjelentek.

Az elmúlt évtizedekben világszerte a sport környezetében is egyre erőteljesebben jelentkezik az agresszió, ami első közelítésben a sport növekvő társadalmi jelentőségével hozható összefüggésbe (SZABÓ, 2003: 106). Ez a folyamat – különösen a labdarúgássportág terén – a szurkolók körében még fokozottabban érzékelhető. A mérkőzéseket kísérő egyéni és csoportindulatok a verbalitás szintjéről mindinkább a cselekvés szintjére emelkedtek.

A futball az érzelmek sportja: a mérkőzések során mámor, drámák, fájdalmak, kudarcok egyaránt előfordulnak. Az ember alapvető igénye a valahova tartozás. Összetartozunk, erősek vagyunk – így érzik és gondolják az ultra szurkolói csoportok tagjai, akik azt vallják, hogy nincs futball fanatizmus nélkül. Az azonos szemlélettel, a csapatuk iránti fanatizmussal feltöltött – főként fiatal – drukkerek a felelősödött indulataik nyomán gátlástalanná válnak, és olykor kritikátlan cselekvésekre vetemednek.

A tömeg mindig indulatgerjesztő generátorként működik, akaratlanul is azonosulásra, követésre kész, az azonos irányú érzület kohéziós erőként fejti ki hatását, homogenizálja a tömeg tagjait. A tömeg olyan tettekre ragadtatja magát, amit a tömeget alkotó egyetlen egyén sem tenne meg egyedül. A részt vevő személyeknek megszűnik az egyéniségük, a tömeggel szinte eggyé válnak. A *lebonizmus elmélete* szerint a tömeg minden időben és minden esetben engedelmeskedik a külső ingereknek, így nem nehéz pusztító, deviáns magatartásra ösztönözni, minthogy egyáltalán nincs birtokában az előrelátás és a megfontolás képességének (TÓTH, 2017: 13–14). A hangadókra felnéznek, hiszik, hogy mindent mindenkinél jobban tudnak, mindenben igazuk van, és ezért olyan öntudatlan, spontán módon követik őket, mint az állati csordák a vezérhimet. Az egyedekben megszűnnek a gátlások, lefoszlik róluk a szocializációs máz, és eluralkodik rajtuk a szenvedély, a brutális megoldások vágya.

A sportrendezvényeken az említettek miatt is nem ritkák az olyan konfliktushelyzetek, amelyek veszélyeztethetik az eseményen részt vevő nézők, spor-

tolók, vagy a más hivatalos minőségben jelenlévők biztonságát. E kihívásokra reagálni kell, és keresni a megfelelő válaszokat.

Kétségtelen, hogy a társadalmilag hasznos emberi tevékenységek közül aligha akad még egy, amely tisztán önszerveződéssel a szervezettség olyan magas fokára jutott volna el, mint a sport (TÓTH, 2019: 16). A versenysport és különösen a sportrendezvények biztonságával kapcsolatos kérdések azonban egyre kifinomultabb jogi szabályozást is igényeltek.

A sportrendezvények biztonsági kockázat szerinti minősítése

Hazánkban a jelentősebb sportrendezvények biztonsági kérdéseit tekintve, a mérkőzésekre történő előkészületek során alapvető fontosságú a biztonsági kockázat szerinti minősítés, mivel ettől függ többek között az, hogy ki által és milyen módon, milyen eszközökkel történik majd a biztosítás.

A minősítési eljárás alapvetően az öt látványcsapat sportág: a labdarúgás-, a kézilabda-, a kosárlabda-, a vízilabda-, valamint a jégkorong sportágak országos sportági szakszövetsége által, illetve közreműködésével szervezett versenyrendszer legmagasabb bajnoki osztályában szervezett mérkőzésekre, a legmagasabb bajnoki osztályban szereplő sportszervezetek részvételével megtartott nemzeti kupamérkőzésekre, a nemzetközi kupamérkőzésekre, valamint a nemzeti válogatottak mérkőzéseire vonatkozik. A megjelölt sportágak tekintetében egyéb esetekben is minősíteni kell a sporteseményt, például ha a részt vevő sportszervezetek szurkolóival szemben – a csapatuk részvételével megrendezett sportrendezvénnyel összefüggésben a sportrendezvény időpontját megelőző évben – jogsértő cselekmény elkövetése miatt rendőri intézkedésre került sor, vagy ha olyan körülmény merült fel, amely a szurkolók, illetve a szurkolótáborok közötti várható összecsapásra utal. Ugyanakkor a szabályozás – a női kézilabda-mérkőzések kivételével – nem vonatkozik a női bajnokságok mérkőzéseire.¹

A sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban: Stv.) alapján a sportrendezvény biztonsági minősítése: *normál, fokozott, vagy kiemelt biztonsági kockázatú* lehet,² amelyről a *Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság* (a továbbiakban: minősítőbizottság) javaslata alapján az *Országos Rendőrfőkapitányság* (a továbbiakban: ORFK) határoz. A minősítőbizottság az ORFK, a katasztrófavédelem, az Országos Mentőszolgálat, az Országos Bírósági Hivatal

¹ A részletes szabályokat a sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet tartalmazza.

² Stv. 68/A. § (2) bek.

elnöke, a Legfőbb Ügyészség, a sportpolitikáért felelős miniszter, valamint a sportágak országos sportági szakszövetségei által delegált szakértőkből áll.

A minősítést arra figyelemmel kell kialakítani, hogy a sportrendezvényről az előzetesen rendelkezésre álló adatok alapján alaposan feltehető-e, hogy valamely, a nézők magatartására visszavezethető ok következtében nagyobb, meghatározatlan számú résztvevő életének, testi épségének, vagyonának sérelme vagy annak közvetlen veszélye fenyeget.

A döntésnek jelentős anyagi vonzata is van, hiszen míg a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény biztosítását a rendőrség közfeladatként (azaz díjtalanul) végzi, addig fokozott minősítés esetén a sportlétesítményen belüli biztosításért a szervezőnek térítési díjat kell fizetnie a rendőrség részére, valamint a rendezői létszámot is a rendőrség által meghatározott számra kell emelni.

Normál és fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvényeken a sportlétesítményen belüli biztonságért a szervező felel. A fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény szervezője a sportrendezvény időpontját megelőző 15 napon belül köteles felkérni a sportrendezvény helye szerint illetékes helyi rendőrkapitányságot a sportlétesítményen belüli rend fenntartásában térítés ellenében történő közreműködésre. Normál biztonsági kockázatú sportrendezvényen a szervező a rendőrség közreműködését térítés ellenében igénybe veheti. A normál és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény térítés ellenében végzett biztosításához szükséges rendőri erő- és eszközigényt, valamint annak ellenértékét a rendőrség és a szervező a tervezett rendezői létszám, a sportlétesítmény biztonságtechnikai állapota, a sportrendezvény időtartama, valamint a szükséges rendőri létszám figyelembevételével határozza meg. Természetesen a közterületek biztosítását a mérkőzések idején közfeladatként szintén a rendőrség látja el.

Fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a szervező a biztonságos lebonyolítás érdekében köteles

- a) a sportrendezvény térítés ellenében történő sportlétesítményen belüli biztosítását kezdeményezni;
- b) a belépésre jogosító igazolások számáról a rendőrség részére tájékoztatást adni;
- c) a rendezői létszámot a rendőrség által meghatározott számra emelni;
- d) a szurkolók parkolását, az elhelyezett gépjárművek őrzését szervezni és biztosítani; valamint
- e) a rendezői listát előzetesen a rendőrség részére átadni.

Labdarúgássportág esetén külön előírások vannak a kiemelt biztonsági kockázatú mérkőzésre utazó sportszervezet tekintetében. A kiemelt biztonsági kockázatú

sportrendezvényre utazó sportszervezet vagy annak biztonsági felelőse a sportesemény biztonságos lebonyolítása érdekében köteles

- a) megszervezni a vendégjátékra utazó szurkolók szervezett utaztatását;
- b) intézkedni a sportszervezet szurkolóinak létszámával arányban álló számú, a vendég sportszervezet által biztosított utazó rendező biztosításiáról; valamint
- c) részt venni a szurkolói beléptetésben és a vendégsektor biztosításában.

A kamerával történő megfigyelés esetén is fontos jelentősége van annak, hogy a sportrendezvény milyen biztonsági kockázatú minősítést kapott. A szervező – rendező alkalmazása esetén a rendező – és az utazó sportszervezet képviselője a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó versenyrendszerben szervezett, valamint a normál és fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény ideje alatt – annak helyszínén, a beléptetésre váró szurkolók által elfoglalt közterületen és a nézők részére kijelölt parkolóban – a résztvevők személyi és vagyonbiztonsága érdekében jogosult a labdarúgássportág tekintetében a fokozott, valamint valamennyi kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény ideje alatt köteles a résztvevőket a rendőrség által meghatározott helyszínekre, a rendőrség által meghatározott számban elhelyezett, valamint a szervező, vagy – rendező alkalmazása esetén – a rendező testére rögzített, a résztvevők egyedi azonosítását lehetővé tevő minőségű felvételt biztosító kamerával megfigyelni, és a felvételt rögzíteni.

A 2022-es évben 163 kiemelt és 1404 normál biztonsági kockázatra vonatkozó minősítés történt, míg fokozott nem volt. A kiemelt mérkőzések magas száma annak köszönhető, hogy ebben az időszakban rendezték meg az EHF EURO 2022 férfikézilabda-Európa-bajnokságot, valamint a FINA 2022 vízilabdavilágbajnokságot, amelyek valamennyi mérkőzése a legmagasabb biztonsági kockázat szerinti minősítést kapta.³

A fokozott biztonsági szint az évek során egyre inkább kiüresedett, létjogosultsága kérdésessé vált. Ez nem véletlen, hiszen a szervező klubok vagy sportági szakszövetségek valójában ellenérdekeltek abban, hogy a sportrendezvény fokozott minősítést kapjon, mivel ebben az esetben térítési díjat kellene fizetniük a rendőrség részére. Többek között ennek okán is a nagyobb biztonsági kockázatot jelentő sportesemények inkább kiemelt fokozatúak lesznek, ami ugyanakkor ellentmondásosnak tekinthető, hiszen általában pont ezek a mérkőzések vonzanak több nézőt és generálnak magasabb bevételeket. Éppen

³ Az ORFK Közrendvédelmi Főosztály Csapatszolgálati Osztály adatigénylésünkre 2023. január 30-án adott válasza.

ezért megfontolandó a kétszintűre (normál/kiemelt) redukált minősítési rendszer bevezetése, illetve kiemelt sportrendezvény esetén is térítési díj fizetése (például a nézőszám vagy a bevétel meghatározott arányában).

Beléptetés és ruházatátvizsgálás

A szervező – illetve rendező szerv (rendező) alkalmazása esetén a szervező és a rendező egyetemlegesen – felelős a sportrendezvények előírásoknak megfelelő lebonyolításáért.⁴ E feladat teljesítése során kiemelt jelentősége van annak, hogy mely személyek milyen állapotban lehetnek jelen a sportrendezvényeken, milyen magatartást tanúsítanak, és milyen tárgyakat vihetnek be, illetve tarthatnak maguknál.

Ennek elsődleges ellenőrzésére az úgynevezett *beléptetésnél* van lehetőség, amit az Stv. is szabályoz. Hangsúlyozni szükséges, hogy nem könnyű feladatról van szó, mivel viszonylag rövid időn belül kell – sportszakmai szempontból kedvező esetben – nagyobb létszámú tömeget ellenőrizni.

Az Stv. 71–72. §-ai tartalmazzák a beléptetés szabályait, így többek között például azt, hogy a néző érvényes jegy vagy bérlet birtokában van, nem áll nyilvánvalóan alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer befolyása alatt, tudomásul veszi, hogy a sportrendezvény ideje alatt róla kép- és hangfelvétel készíthető stb. A törvény meghatározza a tiltott tárgyak körét is. Ennek megfelelően a néző akkor léptethető be, ha nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, valamint olyan tárgyat, amely a sportrendezvény megtartását, továbbá mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy vásárlása előtt megtiltotta, és erről a belépőjegy vásárlóját megfelelő módon tájékoztatta, valamint nem tart magánál mások iránti gyűlöletre uszító feliratot, zászlót vagy egyébként jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet.

De miként lehet ellenőrizni és megakadályozni a tiltott tárgyak bevitelét? Erre szolgál a *ruházat- és csomagátvizsgálás*. Ha csak a biztonsági szempontokat nézzük, akkor természetesen legmegfelelőbb minden személy teljes körű átvizsgálása lenne, a jogszabály azonban erre nem ad lehetőséget.

A törvény szerint „A sportrendezvényen résztvevő ruházatának, csomagjainak átvizsgálására a rendezvény biztosítását végző rendőr és a biztosítást végző rendező szerv

⁴ Stv. 66. § (1) bek.

alkalmazottja vagy a rendező is jogosult. Kényszerítő eszköz alkalmazására – ha törvény eltérően nem rendelkezik – kizárólag a rendőr jogosult.”⁵

A szabályozás azonban meglehetősen elnagyolt, ami kérdéseket vet fel és aggályosnak tekinthető. Nem véletlen, hogy a sportrendezvényre történő belépés előtt végrehajtott ruházatátvizsgálás gyakorlatával kapcsolatban az évek során több szurkoló emelt már panaszt, mivel szerintük a jelenlegi végrehajtás a személyiségi jogaikat sérti. A ruházatátvizsgálás gyakorlata a ruházattal fedett testfelület érintésével is jár, ami a hatályos jogszabályokat figyelembe véve felvethet célszerűségi, alkalmassági és arányossági kérdéseket.

Az egyik panaszos⁶ az alapvető jogok biztosához fordult, és beadványában részletezte a megítélése szerint jogsértő, megszegyenítő, megalázó, a testfelület végigtapogatásával járó – véleménye szerint jogszabállyal alá nem támasztott – ruházatátvizsgálási gyakorlatot, és javasolta annak felülvizsgálatát (BERNAU, 2019).

Az ombudsmani válasz lényege: az átvizsgálás pontos módozatát a jogszabályok nem írják le, a testfelület megtapogatására a vonatkozó törvények nem adnak lehetőséget. A biztonsági ellenőrzéssel kapcsolatos észrevételeivel, konkrét panaszaival forduljon a Magyar Labdarúgó Szövetség, valamint a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége elnökségéhez, ahol érdemben tudnak intézkedni hosszabb távon annak érdekében is, hogy a beléptetés kifogásolt jelenlegi gyakorlatát a legmodernebb biztonságtechnikai berendezések alkalmazása váltsa fel.

Ennek fényében érdemes áttekintenünk a jogi szabályozást és a törvényes lehetőségeket.

Kiindulópontként meg kell állapítani, hogy a *motozás* és a *ruházatátvizsgálás* lényegesen különbözik egymástól! A *motozás* az ügyész vagy a nyomozó hatóság által elrendelt olyan büntetőeljárás kényszerintézkedés, amely az emberi méltóság sérthetetlen alkotmányos jogát⁷ korlátozza, bizonyíték vagy elkobozható dolog megtalálása érdekében.

De valójában mit nevezünk ruházatnak? A *ruházat* azoknak az anyagoknak (elsősorban textíliáknak vagy bőröknek) az összefoglaló neve, amiket az ember magára ölt. Ehhez hasonló értelmező rendelkezést tartalmaz a *rendőrségi törvény*, amely szerint „*ruházat: az intézkedéssel érintett személy testén viselt, illetőleg*

⁵ Stv. 71. § (4) bek.

⁶ Dr. Hoós Tibor nyugalmazott törvényszéki tanácselnök, címzetes táblabíró.

⁷ Alaptörvény II. cikk.

az intézkedés helyszínén nála lévő, vagy a közvetlen felügyelete alatt, illetve rendelkezésére álló ruházat, csomag és tárgy”⁸.

A sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet a ruházatátvizsgálás kérdéséről egyáltalán nem ejt szót, a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól rendelkező törvény azonban a következőképpen fogalmaz: „A vagyónőr a megbízó közterületnek nem minősülő létesítményének őrzése során jogosult: csomagja tartalmának bemutatására felszólítani, rajta és csomagján kizárólag fémtárgyak kimutatására alkalmas eszközt alkalmazni, ennek visszautasítása esetén a rendezvényen való részvételét megtiltani.”⁹

A sportlétesítmények pályarendszabályai csak általánosságban beszélnek ruházat- és csomagátvizsgálásról, annak konkrét végrehajtási módját nem jeleltik meg.

A ruházatátvizsgálás véleményünk szerint elvileg kétféle módon hajtható végre:

- a) *A ruházatot viselő személytől elkülönítetten*, a ruházat levetésével, átadásával. Ez csak a felsőruházat egy részének ellenőrzésekor oldható meg viszonylag gyorsan és egyszerűen (például kabát), mivel egyéb ruhadarabok átadása már szeméremsertő lehet. Ezért e vizsgálati módszer alapos alkalmazásához megfelelő (állandó vagy ideiglenes) helyiségek kialakítása szükséges.
- b) *A ruházatot viselő személyen* történő ellenőrzéssel. Ez történhet szemrevételezéssel, műszeres vizsgálattal vagy tapogatással.

A sportrendezvényekre történő beléptetésnél a gyakorlatban jelenleg leggyakrabban a rendezők (személy- és vagyónőrök) a testfelület tapogatásával végzik a ruházat-ellenőrzést, mivel a biztonsági cégek ezt tartják a leggyorsabb, legegyszerűbb és legolcsóbb módszernek. Ez kétségkívül személyiségi jogot sértően megalázó lehet még akkor is, ha a vizsgálatot végző személy elkerüli a nemi szervek, intim testrészek érintését, bár e vonatkozásban a határvonalakat nehéz pontosan megállapítani és betartásukat megvalósítani.

A testfelület megtapogatásával történő ruházatátvizsgálásra – amint azt az alapvető jogok biztosa is megállapította – jelenleg egyetlen jogszabály sem ad lehetőséget.

Konkrét bírósági ítélet is megállapítja, hogy a sportrendezvény helyszínére kísérés során alaptalanul alkalmazott rendőri kényszerintézkedés (ruházatát-

⁸ 1994. évi XXXIV. törvény 97. § (1) bek. (b) pont.

⁹ 2005. évi CXXXIII. törvény 26. § (1) bek.

vizsgálás) megalapozza a felperes személyiségi jogainak megsértését. Bár a jogerős ítélet szerint „*más személy ruházatának az akarata ellenére történő jogellenes átvizsgálása megalázó, kellemetlen és az emberi méltóságot sértő cselekmény*”, e határozat nem vonható a sportrendezvényekre való belépés során történő ruházatátvizsgálás körébe, mivel a felperes átvizsgálására jogszabályi felhatalmazás nélkül, nem beléptetéskor, hanem egy bevásárlóközpont közelében, szurkolótársai közül kiemelve került sor. Témánk szempontjából ugyanakkor abból a szempontból van jelentősége, miszerint a bíróság személyhez fűződő jogot sértőnek tartja az indokolatlan ruházatátvizsgálást.¹⁰

A ruházatátvizsgálás jelenlegi gyakorlatának alacsony hatékonyságát támasztja alá az alábbi két adalék is, amely rámutat arra a problémára, hogy az intim testrészeknél tudatosan elrejtett tiltott tárgyak bevitelét a test tapogatásával történő ruházatátvizsgálással nem lehet megakadályozni.

Tóth Nikolett Ágnes (2019: 66) kutatási adatai szerint a válaszadó szurkolók legnagyobb százaléka többször juttatott már be stadionba pirotechnikai eszközöket, amelyeket többnyire a nadrágjukban rejtettek el, és számtalanszor vittek már be szűrő-vágó eszközöket is, mert a ruházatátvizsgálás sok esetben felületes volt.

Az utóbbi időben sportrendezvényen történt legsúlyosabb jogsértés (a 2017. november 4-én, a Groupama Arénában megrendezett FTC–DVSC-labda-rúgó-mérkőzés szünetében lincselésszerű tömegverekedés és késelés) kapcsán Baranyai Imre, az FTC biztonsági igazgatója a klub nevében a következő tájékoztatást adta: „*A verkedésekben résztvevőknek – a vizsgálatok lezárásáig – haladéktalanul felfüggesztjük a belépésre jogosító szurkolói kártyáját, annak is, aki kést hozott be, azoknak is, akik megszegtek bármilyen egyéb módon a pályarendszabályban foglaltakat. Azt azonban meg kell jegyezniünk, hogy a biztonsági szolgálat kizárólag ruházatátvizsgálására jogosult, testüreg motozást nem hajthat végre. Márpedig egy kést akár a farpofa közé elrejtve is behozhat bárki, vagy a cipőjében, kabátba varrva. A fémdetektoros kapuk használata lassítaná a beléptetést, akár 4-5 óra időtartamra is elhúzódhat. Ide nem szeretnénk eljutni*” (FTC, 2017).

Indokoltnak tűnhet, hogy – célszerűségi, alkalmassági, arányossági szempontokra, valamint a gyakorlati tapasztalatokra figyelemmel – nem valamenynyire, hanem főként csak a valószínűsíthetően sokkal nagyobb biztonsági kockázatot jelentő nézőknél (például bizonyos szektorba belépők, úgynevezett ultra szurkolók stb.) kellene alkalmazni a ruházatátvizsgálást. Így arra bizonyos esetekben alaposabb módon, elkülönítetten, technikai eszközök használatával

¹⁰ A Győri Ítélet tábla Pf.III.20.330/2017. számú ítélete.

is lehetőség nyílna. Ugyanakkor létezik olyan álláspont, amely szerint a nem mindenkire egyformán kiterjedő átvizsgálás diszkriminációnak minősülhet, valamint a rendőrség is közigazgatási bírsággal szankcionálja a nem teljeskörűen végrehajtott ruházatátvizsgálást.

A kérdés tisztázása érdekében állásfoglalást kértünk az Egyenlő Bánásmód Hatóságtól (a továbbiakban: EBH)¹¹ a következő kérdésben: *„Sérti-e az egyenlő bánásmód követelményét, ha a sportrendezvényre történő belépés előtt nem valamennyi szurkoló, hanem csak egyes személyek (pl. meghatározott szektorba belépni szándékozók) ruházatának átvizsgálása kerül sor?”*

Az EBH válaszában kifejtette, hogy az egyenlő bánásmódról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) értelmében abban az esetben sérül az egyenlő bánásmód követelménye, ha valakit a törvényben felsorolt (valós vagy vélt) úgynevezett védett tulajdonsága miatt ér hátrány.

A védett tulajdonságok körét az Ebktv. 8. §-a határozza meg, amely szerint védett tulajdonság többek között például valakinek a neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, fogyatékosága, vallási vagy világnézeti meggyőződése, szexuális irányultsága stb., valamint a felsorolás utolsó, t) pontja szerint egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője (a továbbiakban együtt: tulajdonsága). Ez azonban nem jelenti azt, hogy a felsoroltakon kívül minden egyéb tulajdonság, jellemző védett tulajdonságnak minősülne. A t) pont körében is csak a felsoroltakhoz hasonló jellegű tulajdonságok jöhetnek számításba.

Az EBH arról is tájékoztatott, hogy a hatóság joggyakorlatában korábban előfordult már olyan eset, amikor a kérelmezők védett tulajdonságként arra hivatkoztak, hogy egy bizonyos futballcsapat szurkolói, és állításuk szerint emiatt hátrány érte őket. Jogszabályi hivatkozásként az Ebktv. 8. § j) pontját (más vélemény) és t) pontját (egyéb helyzet) jelölték meg. A hatóság az adott ügyben meghozott határozatában úgy foglalt állást, hogy az, *hogy valaki egy meghatározott futballcsapat szurkolója, nem értelmezhető védett tulajdonságként, sem a 8. § j), sem a t) pontja alapján, ezért a kérelmet – védett tulajdonság hiányára tekintettel – elutasította. Ezt a határozatot a bíróság felülvizsgálta, és osztotta a hatóság fentiek szerinti álláspontját.*¹²

¹¹ Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2021. január 1-jén beolvadt az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába, annak elkülönült szervezeti egységeként működik Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóság néven.

¹² A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 8.K.31.540/2016/4. számú ítélete.

Úgy véljük, hogy a ruházatátvizsgálás kérdésköre tekintetében a magyar jogrendszerben *szabályozási hiány* tapasztalható, amely nem egyeztethető össze a jogállamiság elvéből levezetett normavilágosság követelményével, mert a szabályozás tartalom nélküli, értelmezhetetlen, nem kiszámítható és a címzetek számára nem előre látható és azonosítható jelentéstartalmat hordoz. A jogszabályok pontos, világos megfogalmazásának követelménye elengedhetetlen, hiszen az a funkciójuk, hogy az emberi magatartásokat kiszámítható, előre látható módon vezéreljék.

Az Alkotmánybíróság már a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában megállapította, hogy *„A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.”*

A 11/1992. (III. 5.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a jogbiztonság megköveteli a jogszabályok olyan világos és egyértelmű fogalmazását, hogy mindenki, akit érint, tisztában lehessen a jogi helyzettel, ahhoz igazíthassa döntését és magatartását, és számolni tudjon a jogkövetkezményekkel. Ideértendő az is, hogy ki lehessen számítani a jogszabály szerint eljáró más jogalanyok és állami szervek magatartását.

A sportrendezvényre történő belépés előtt végrehajtott ruházatátvizsgálással kapcsolatos törvényes gyakorlat kialakítása céljából, a fent megfogalmazottakra figyelemmel, az alábbiak javasolhatók:

- a) *Kodifikáció kezdeményezése a ruházatátvizsgálás pontos tartalmának és a végrehajtás részletes módjának meghatározására. A ruházatátvizsgálást végre lehet-e hajtani a ruházatot viselő személy testfelületének érintésével, ha igen, akkor mely testfelületeket érintően, vagy csak szemrevételezéssel, vizuálisan, illetve a ruházat átadásával, kizárólag a ruházat érintésével. Erre sor kerülhetne a sporttörvény 71. § (4) bekezdésének kiegészítésével.*
- b) *A kérdéskört egyértelműen rendező jogszabály hatálybalépéséig az alábbi szempontok figyelembevételét javasoljuk:*
 - A ruházat nem azonosítható az emberi testtel. A ruházatátvizsgáláskor kerülni kell a testfelület tapogatását, az nem a test átvizsgálását jelenti, ami valóban személyiségi jogokat sérthet.
 - A ruházatátvizsgálást, a célszerűségi, alkalmassági, arányossági szempontokra, valamint a gyakorlati tapasztalatokra figyelemmel, szurkolóbarát módon, szelektíven, az elenyésző jogsértő kisebbség miatt a jogkövető többséget nem büntetve, nem minden néző beléptetésekor lenne szükséges alkalmazni.

- A tapasztalatok azt mutatják, hogy az átvizsgálások jelenlegi gyakorlata ellenére is egyes sportrendezvényekre nagy mennyiségben jutnak be tiltott tárgyak, főként pirotechnikai eszközök. Ennek megelőzésére a ruházatátvizsgálás nem elegendő, nem elég hatékony. Célszerűbb egyéb (technikai és módszertani) megoldások alkalmazása, a klubok együttműködésével a jogsértő személyek következetes kizárása, kitiltása.

Pirotechnikai eszközök jogellenes használata

Az utóbbi években – főként a hatékonyabb, egyértelműbb jogi szabályozásnak és versenyszervezésnek, valamint a szakszerűbb hatósági fellépésnek köszönhetően – hazánkban sokat javult a sportrendezvények biztonsági helyzete, ami a nagyfokú nyilvánosság miatt is fontos társadalmi érdek. Az új, integrált megközelítésű biztonsági filozófia biztonság–biztosítás–szolgáltatás hármasszerében a stadionbiztonság, a megelőzés, a kommunikáció, valamint a személy- és vagyónvédelemhez nélkülözhetetlen infrastrukturális feltételek megteremtése vált a stratégia elvárásai szerint szükségessé. Ugyanakkor a *pirotechnikai eszközök* jogellenes használata az a terület, amelyen mindmáig nem sikerült érdemi előrelépést elérni és hathatós, eredményes prevenciót alkalmazni, az egyes klubokra kirótt, esetenként milliós nagyságrendű büntetések ellenére sem. A magyarországi stadionokban továbbra is gyakori, különösen a frekvenciáltabb mérkőzéseken, a pirotechnikai eszközök használata, és azok számos szurkolói csoport támogatását élvezik.

A pirotechnikai eszközök sportrendezvényeken történő jogellenes használata – eseti kivételektől eltekintve – kifejezetten a labdarúgó-sportrendezvényekre jellemző. Figyelemmel arra, hogy sérülés veszélyével járhat, a sportrendezvényeken történő, az előírásoknak nem megfelelő alkalmazásuk az élet- és vagyónbiztonságot súlyosan veszélyeztetheti. A szabálysértési törvény¹³ 182. §-ában meghatározott polgári felhasználású robbanóanyaggal és pirotechnikai termékkel kapcsolatos szabálysértés elkövetése miatt a rendőrségi szabálysértési hatóságok járnak el, emellett a közterület-felügyelő és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv erre felhatalmazott ügyintézője helyszíni bírságot is kiszabhat.

A jogsértéseket jellemzően a stadiont övező közterületeken, a beléptetés során, illetve a mérkőzések nézőterein – helyszíni észlelés, illetve kamerafelvétel alapján – sikerül felderíteni. A Szabs. tv. 182. §-ában nevesített szabálysértésen

¹³ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszeréről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.).

túl, a sportrendezvényen pirotechnikai termékekkel kapcsolatosan más szabálysértések (rendzavarás, garázdaság) is megvalósulhatnak, amelyek esetében a rendőrség előkészítő eljárást folytat le, a joghátrányt pedig az illetékes bíróság állapítja meg.

A Szabs. tv. 19. § (1) bekezdése szerint a sportrendezvényen való részvétellel, az odautazással vagy az onnan történő távozással összefüggő szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy kitiltható bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezendő sportrendezvényről, valamint bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből. A szabálysértési hatóságok az eljárások során többségében pénzbírságot szabnak ki, emellett indokolt esetben élnek a kitiltás alkalmazásával is. Figyelmeztetést jellemzően fiatalokú személyekkel szemben alkalmaznak.

Az ultra szurkolói csoportok véleménye szerint viszont a „pirózás” a szurkolói kultúra része, amely jobb és élénkebb hangulatot teremt, így tudják kimutatni a csapatuk iránti szenvedélyüket és támogatásukat. Úgy vélik, hogy a szervezett szurkolói csoportok tagjai a megfelelő eszközöket teljesen veszélymentesen tudják használni, nem betiltani, hanem bizonyos feltételek mellett engedélyezni kellene a pirotechnika alkalmazását, ezért a jogi szabályozás újragondolását javasolják.

A *pirózás* kétségkívül gyakran látványosnak és hangulاتفokozónak tűnhet, valójában azonban rendkívüli biztonsági kockázatokat rejt magában. A pirotechnikai eszközök és fáklyák akár 2000 °C-on is éghetnek, és súlyos sérüléseket okozhatnak a használóknak és a nézőtársaknak. Számos olyan esemény is történt, amelyek légzési nehézségeket, szorongást és kényelmetlenséget okoztak az embereknek. Többször gyerekeket is elsősegélyben kellett részesíteni légzési nehézségek miatt (WEMBLEY, 2022), de robbanás miatti súlyos kézsérülések is előfordulnak gyerekeknél (NEMZETI SPORT, 2018).

A pirotechnikai eszközök nemcsak a szurkolókat veszélyeztetik, hanem a játékosokat is. Ebből a szempontból leggyakrabban a nézőkhöz általában legközelebb lévő kapusok válnak szenvedő alannya (MARGITAY – MARGITAY, 2013: 48–49).

A FIFA és az UEFA fegyelmi szabályzata szerint a szövetségek és a klubok felelősek minden helytelen viselkedésért a mérkőzések megszervezésével kapcsolatban, ideértve a „*the lighting of fireworks or any other objects*” – tehát tűzijátékok vagy más tárgyak – begyújtását is, az MLSZ szabályai ugyancsak tiltják a pirotechnikai eszközök nézők általi használatát.

A pirotechnikai eszközök jogszabálytól eltérő felhasználása, sőt birtoklása is minden esetben szabálysértés, ami a rendőrök számára intézkedési kötelezettséget határoz meg. Ha a pirotechnikai eszközt a pályára bedobják, és a rendező az illetőt ki akarja emelni, az elkövető azonban erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenáll, a rendbontás bűncselekményét valósítja meg.

Ugyanakkor mindenképpen meg kell említeni azt a kettős beszédet, kettős megnyilvánulást, amely nagyon sokszor tapasztalható a klubok részéről. Míg ugyanis hivatalosan tiltják a pirotechnikai eszközök használatát, a klubot bemutató, népszerűsítő anyagokban a szurkolótáborok gyakran éppen pirózás közben láthatók. Ugyanez figyelhető meg a média részéről is, mivel nem ritkán elismerően számolnak be a szurkolók *pirózásáról*.

Ugyancsak többször felmerült, bizonyos esetekben pedig nyilvánvalóvá is vált, hogy a stadionba a tiltott pirotechnikai eszközöket nem a szurkolók, hanem a játékosok, a stábtagek, a büfések, tehát olyan személyek vitték be, akiket nem ellenőriztek a belépés során. Ezáltal természetesen a nézők ruházatátvizsgálása is ebből a szempontból elveszti jelentőségét. Az FTC korábbi masszőre például elmondta, hogy ő csempészte be a petárdákat a stadionba, majd átadta egy riporternek, aki kiadta a szurkolóknak (ÜLLŐI129, 2021).

Az UEFA 2017-ben széles körű szakmai egyeztetés keretében – nemzetközi szakértők és a szurkolói csoportok ernyőszervezeteinek bevonásával – megvizsgálta a pirotechnikai eszközök biztonságos felhasználásának lehetőségeit. Megállapítást nyert, hogy a pirotechnikai eszközök zsúfolt környezetben, így a stadionok lelátóin való használata súlyos – rövid és hosszú távú – egészségi és biztonsági kockázatokat jelent.

Kétségtelen, hogy a pirotechnikai ipar olyan alacsony füstkibocsátású és „hidegégésű” pirotechnikai termékek kifejlesztésén dolgozik, amelyek alapanyaga általában a nitrocellulóz, szemben a hagyományosabb szerves oxidálószerekkel és hajtóanyagokkal. Ám ezek az eszközök sem küszöbölnek ki minden olyan veszélyt, amelyet a hagyományos pirotechnikai eszközöknek más személyek közelében való használata hordoz magában.

A Szurkolói Iroda megkeresése után az MLSZ hasonlóan széles körű egyeztetést folytatott a rendőrséggel, a katasztrófavédelemmel és a Pirotechnikusok Érdekvédelmi Szervezetével együttműködve. E konzultációs folyamat eredménye szerint a pirotechnikai eszközök összetétele, feketelőpor-tartalma, a felhasználás sajátosságai, továbbá a szurkolói csoportok érdekei miatt nem lehetséges olyan felhasználási környezet létrehozása és termékkör kialakítása, amely a szurkolói igényeket és a biztonsági követelményeket is teljesíteni tudná.

Mindazonáltal elgondolkodtató egyes klubok azon álláspontja, amely szerint elvi aggályait is többször megfogalmazták a kollektívnek tartott büntetések (például zárt kapus mérkőzések elrendelése) miatt, különösen akkor, ha a vétkező elkövető beazonosítása megtörtént, és szankcionálható.

Bizonyos esetekben azonban lehetőség nyílik pirotechnikai eszközök jogszzerű használatára a stadionokban, a program részeként, előzetes engedély alapján, szakemberek által történő működtetés során (KABÓK et al., 2009: 143–145). Erre több alkalommal is volt példa, nyitó- vagy záróünnepségek, bajnoki címek, kupagyőzelmek ünneplésekor.

Összegzés

A futball kétségkívül megváltoztatta a földkerekség kultúráját a XX. században, és ma a legnépszerűbb szórakozási forma a világon, óriási társadalmi hatással. Siker esetén nemcsak az illető ország labdarúgása értékelődik fel, de a gazdaságot is felpörgeti, sőt a sikeres szereplés az adott társadalmi berendezkedést is támogathatja.

A szurkolás sokszor euforikus közösségi élményt nyújt, a mérkőzések hatalmas érzelmeket képesek kiváltani játékosokból és nézőkből egyaránt. A nagy tömegeket megmozgató rendezvények biztonságos lebonyolítása önmagában is jókora erőpróba a szervezők számára, a sporteseményeknél pedig ehhez hozzájárul még az érzelmeik és indulatok gyakran kiszámíthatatlan, váratlan kitörése, változása is. Éppen ezért a sportrendezvények biztonságos megrendezése rendkívül komplex, sokrétű, alapos szakmai felkészültséget, tudást és tapasztalatot igénylő feladat. Jelen tanulmány e kérdéskör három szegmensét vizsgálta: a sportrendezvények biztonsági kockázat szerinti minősítését, a beléptetés témáját a ruházatátvizsgálásra fókuszálva, valamint a pirotechnikai eszközök jogellenes használatát. Az elemzés során az alábbi következtetésekre jutottunk: indokolt átgondolni a háromfokozatú (normál, fokozott, kiemelt) biztonsági kockázat szerinti minősítés rendszerét, mivel jelenleg többnyire a legnagyobb veszélyeket jelentő, „legbálszabó” szurkolókat maguk mögött tudó klubok járnak jól, mivel a kiemelt biztonsági kockázat szerinti, és jellemzően a legnagyobb bevételt hozó mérkőzéseket a rendőrség közfeladatként, azaz díjtalanul biztosítja. Ezt az álláspontot alátámasztja a fokozott biztonsági kockázatú minősítések minimális aránya is, amelyre 2022-ben már egyetlen alkalommal sem került sor.

A nézők a belépőjegyek megvásárlásával – a pályarendszabályok előírásai alapján is – valóban hozzájárulnak ruházatuk törvényes átvizsgálásához, ezt azonban nem lehet azonosnak tekinteni a testfelület megtapogatásához való

hozzájárulással. Az átvizsgálás részletes módját, pontos módozatát a hatályos jogszabályok nem határozzák meg, a testfelület megtapogatására nem adnak lehetőséget. Álláspontunk szerint a jelenlegi jogszabályi környezetben a ruházatátvizsgálás tapogatással történő végrehajtására csak túlzottan tág, kiterjesztő és emiatt nem megengedhető jogértelmezés nyomán kerül sor. Kétségtelen, hogy a nemzetközi gyakorlat is eltérő, különböző példákat lehet felsorakoztatni, ez azonban nem lehet akadálya a jogbiztonságot és az alkotmányossági szempontokat kielégítő, megfelelő hazai szabályozásnak.

A hazai stadionokban az egyik leggyakoribb jogsértő magatartás a pirotechnikai eszközök jogellenes használata. E vonatkozásban kibékíthetetlennek tűnő ellentét áll fenn a sportági szövetségek (FIFA, UEFA, MLSZ) és az ultraszurkolói csoportok között. A szövetségek – kutatási eredményekre is hivatkozva – határozottan tiltják a pirotechnikai termékek stadionokban történő ellenőrizetlen alkalmazását, míg a szurkolói csoportok véleménye szerint a pirózás a szurkolói kultúra része, ami jobb és élénkebb hangulatot teremt. Hiába történnek időnként sérülések, veszélyhelyzetek, hiába kell esetenként a füstfelhő miatt szüneteltetni a mérkőzéseket, az ultraszurkolók nem mondanak le a pirózásról, amihez hozzájárul a világháló bizonyos oldalain [például az ULTRAS-TIFO (2021) és hasonló website-ok] való szereplés és versengés is.

Minden pirotechnikai eszköz működésének alapja, hogy a bennük lévő kémikáliákat égési melléktermékké alakítják és ezzel gázt, hőt, fényt, hangot vagy ezek kombinációját hozzák létre. Szükséges hangsúlyozni, hogy a pirotechnikai eszközök „normális” működés esetén is potenciális veszélyeket hordoznak, ezek az eszközök sem meghibásodásmentesek, mely esetekben „abnormálisan” működnek. A szabványoknak megfelelő pirotechnikai eszközökön mindig feltüntetik az úgynevezett „biztonsági távolságot”, ami mindenképpen nagyobb, mint a zsúfolt stadionokban rendelkezésre álló távolság. Éppen ezért a gyártók sem tartják biztonságosnak a pirotechnikai eszközök szurkolókkal teli lelátókon való használatát.

Felhasznált irodalom

- KABÓK J. – KÉPÍRÓ J. – KOVÁCS P. (2009): *Sportrendezvények biztosítása a gyakorlatban*. Budapest: Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara.
- MARGITAY R. – MARGITAY Zs. (2013): *Ferencváros–Újpest. A futballháború*. Budapest: ABA Könyvkiadó.

- SÁRKÖZY T. (2019): A sportjog fogalma, helye a jogrendszerben, belső tagozódása. In: SÁRKÖZY T. (szerk.): *A magyar sport jogi szabályozása*. Budapest: HVG-ORAC, 15–39.
- SZABÓ J. (2003): *Futballhuliganizmus*. Budapest: PolgART.
- TÓTH N. Á. (2017): A sportrendezvények biztosítása az elmúlt évszázad eseményeinek tükrében. *Gazdaság és Jog*, 25(1), 13–19.
- TÓTH N. Á. (2019): *Sportrendészet a sportigazgatás rendszerében*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem.

További források

- BERNAU P. (2019): Jogsértő, mégis mindennapos a motozás a sportrendezvények előtt. *Népszava*, október 16.
https://nepszava.hu/3053719_jogserto-megis-mindennapos-a-motozas-a-sportrendezvenyek-elott.
- FTC (2017): A Ferencvárosi Torna Club biztonsági szolgálatának közleménye. *Fradi.hu*, november 6. <https://www.fradi.hu/labdarugas/elso-csapat/hirek/kozlemeny-18650>.
- NEMZETI SPORT (2018): NB I: hanggránátot adott fia kezébe, súlyos sérülés lett a vége. *Nemzeti Sport Online*, május 27.
https://www.nemzetisport.hu/labdarugo_nb_i/nb-i-hanggranatot-adott-fia-kezebe-sulyos-serules-lett-a-vege-2637983.
- ÜLLŐI129 (2021): Bodnár gyúró a Dinó Sporthíradóban. *Üllői129.hu*, augusztus 23.
<https://ulloi129.hu/2021/08/23/bodnar-gyuro-a-dino-sporthiradoban/>.
- ULTRAS-TIFO (2021): Ferencváros – Újpest 26.29.2021. *Ultras-tifo.net*, szeptember 27.
<https://www.ultras-tifo.net/photo-news/6542-ferencvaros-ujpest-26-09-2021.html>.
- WEMBLEY STADION (2022): The dangers of pyrotechnics at football matches. *Wembleystadium.com*, 10 May.
<https://www.wembleystadium.com/news/2022/05/10/15/51/The-dangers-of-pyrotechnics-at-football-matches>.